

Les veus del temps

ANTOLOGIA

DELS MILLORS TEXTOS DE LA NOSTRA LITERATURA

volum
[DELS ORÍGENS I AL SEGLE D'OR]

Introducció: Jeremies Barberà

Selecció i notes: Vicent Borràs, Josep A. Fluixà, Àlan Greus,
Francesc Machirant, Vicent Nàcher i Enric Salom

ELS NOSTRES AUTORS

---

bromera

LA NOSTRA ANTOLOGIA (VOLUM I)

Els textos seleccionats són una mostra dels millors autors de la nostra literatura. Hem intentat que estiga present allò més representatiu de cada època i autor, una mena d'allò que podríem anomenar «les millors pàgines» de la nostra història literària, els textos que no per més tòpics han de ser desconeguts. Més aviat al contrari, hi estan els més canònics. Potser, per raons d'espai, no estan tots els que són, però sí que són tots els que estan.

En els dos primers capítols, com que inclouen textos que originàriament han estat escrits en altres llengües (àrab i occità, respectivament) hem usat les traduccions i versions publicades per Edicions 62: *Poemes de l'orient d'Al-Andalus* de Josep Piera, pel que fa als poetes arabigovalencians, i *Poesia trobadoresca*, a cura de Lola Badia i amb versions d'Alfred Badia, per als trobadors.

En els textos en prosa hem optat per oferir una versió moderna. En aquesta actualització dels textos només hem modernitzat aquells aspectes que faciliten la lectura a un lector actual, tot intentant conservar al màxim els trets medievalitzants originaris. En canvi, pel que fa a la poesia, el lector trobarà la versió original i, a peu de pàgina, una traducció a la llengua actual. Cas a banda és l'últim capítol, el de l'escola satírica, perquè la proximitat lingüística desaconsellava cap traducció i per això reproduïm les versions originals tot regularitzant-ne l'ortografia.

D'altra banda hem introduït unes poques notes a peu de pàgina (només aquelles que hem considerat imprescindibles) per fer els textos més entenedors.

Els antecedents

Edicions Bromera

Poetes arabigovalencians¹

IBN KHAFAJA D'ALZIRA

EL VIATGE DE LES MANS

Tota la nit van passar amb el vi roig de mà a mà
i els mots corrien suaus com l'oreig sobre les roses.
Parlaven sense parar mentre la copa prenia com un alé perfumat.
I com eren de bonics, el diàleg i les confessions nostrades!
Les margarides de la seua boca, el lliri del seu coll,
el narcís de les parpelles o la rosa de les galtes
n'eren l'únic aliment fins que l'embriaguesa
del calze i dels sons va relliscar pel seu cos
i va inclinar-se, llavors cap a la meua abraçada.
Jo intentava oposar la frescor del seu alé
al rossec cremós que turmentava el meu cor.
En veure, però, com s'hi despullava les robes
vaig estrényer contra mi aqueix sabre desembeinat.
Quin cos esvelt el seu! Quin contacte dolcíssim!
Quin laminat més lluent! Quin vibrar de les seues vores!
Tremolava el tamarit davant les meues carícies.
Les meues mans viatjaven avall i amunt del seu melic
com pujaven i arribaven als cims del seus pits altius!

---

1. La versió dels poetes arabigovalencians que utilitzem correspon a la realitzada per Josep Piera en *Poemes de l'orient d'Al-Andalus*, publicada per Edicions 62. Des d'ací volen agrair la seua amabilitat, així com la de l'editorial.

ESCENA D'AMOR

Amb llambrecs de gasela
i el coll –quin coll!– talment del cérvol blanc;
els seus llavis rojos com el vi roig;
i les dents –ah, les dents!– quina bromera.
Com els estels, lluents, entrellacen la lluna,
d'embriaguesa llanguia dins la túnica d'or.

La mà d'amor ens visità en la nit,
vestit d'abraçades que l'aurora esgarrava.

EL JARDÍ

Dolç és el riu, com dolça la saliva
flairant dels llavis de l'amor. El zèfir
arrossega mandrós la humida coa.
Ràfegues de perfum
travessen el jardí
tot cobert de rosada.
Jo me l'enamore, aquest verger
on la margarida és el somris,
la murta els rínxols i la viola la pigà.

AL-RUSSAFÍ DE VALÈNCIA

ELEGIA VALENCIANA

Amics, què té el desert que s'ha amerat de perfum?
 Què tenen els genets que els caps tomben com borratxos?
 S'ha desfet l'almesc pel camí del zèfir
 o és que algú ha dit el nom de València?
 Amics, atureu-vos amb mi; parlar d'ella
 em du la frescor de l'aigua a les entranyes ardents.
 Atureu-vos de gust i assacieu-vos la set,
 la pluja ha de vindre a regar la Russafa i el Pont.
 És la meua terra i enllà, essent un ocelllet,
 vaig emplomar les ales i vaig tindre el meu niu.
 Inici de vida dolça en ser fadrí primerenc.
 No permeta Déu que oblide que em seduí adolescent.
 Enllà ens mudàvem les robes, precioses de joventut,
 i ara anem nus d'ornaments tot i que ella duga flocs.
 Ai la llar dels anys primers! Com de lluny ens hem quedat!
 Al país que ara recorde xop de llàgrimes vermelles!
 Ser la pàtria d'un infant obliga a estimar-la sempre?
 Cap terra no hi ha semblant, plena d'almesc i jardins;
 els rierols, les ribes teixides d'or i argent
 que són flors, tarsides del blanc camí de la nit.
 Bella com allò millor d'una vida que fou dolça,
 alegre com l'instant tendre de la joventut perduda.
 Diuen: «el paradís ens descrius». Jo els conteste:
 «i com preteneu que siga l'altre paradís d'enllà?».
 València és la maragda per on corre un riu de perles.
 És la bellíssima dama que Déu féu jove i eterna.
 València té els matins lluent, pel sol

que juga amb el mar i corre per l'Albufera.
Els vents arquen les estrelles amb llurs flors
i cap dimoni, per por, no s'acosta molt prop d'ella.
Tot i la separació que ens fa distants i tan lluny
València és la perla blanca que em du llum per allà on vaig.
[...]

IBN AL-ABBAR DE VALÈNCIA

CASSIDA EN SIN. AL REI DE TUNÍSIA

Veniu devers València amb els vostres genets!
Enllà, les nostres gents han caigut en desgràcia.
A les mesquites, ara esglésies, la crida a l'oració
s'ha fet vol de campanes. Quanta pèrdua!
Com reviure el passat? Només són que ruïnes
els col·legis aquells on tothom recitava l'Alcorà!
El jardí que amb delit encantava els nostres ulls,
les arbredes verdejants, ja s'han secat i endurit.
Els paratges dels voltants ja no existeixen, aquells
que el vianant convidaven per romandre o passejar.
Un infidel ha vingut a esborrar tanta bellesa;
designat pel destí per a dur-li perdició,
desfer-la vol a trossos, i ni dorm ni reposa.
Veniu devers València amb els vostres genets!
[...]

Els trobadors²

LA COMTESSA DE DIA

TINC UN DESFICI, AI, INCLEMENT

Tinc un desfici, ai, inclement,
pel cavaller que m'ha servit.
Massa l'he amat, m'ha malferit,
vull que tothom en tinga esment.

Ara veig que sóc traïda,
car no li he dat el meu amor.
Per ell jo visc en plany i enyor
en llit o quan vaig vestida.

Voldria haver-lo avarament
entre mos braços nu una nit.
Feliç seria en el meu llit
si jo li fos coixí plaent.

Més que Blancaflor, ferida
per Floris, cerque el seu favor,
car jo li ofrene cor i amor,
el seny, els ulls i la vida.

Oh bell amic ple de dolçors!
Quan us tindrè vora el meu cor?

---

2. La versió dels trobadors que utilitzem correspon a la de l'obra *Poesia trobadoresca* que Edicions 62 té publicada en la col·lecció «Millors Obres de la Literatura Universal».

Si amb vós jagués, quin bell deport!³
Quin bes, el meu, més amorós!
    Sapigueu que goig hauria
si us tingués en lloc del marit
sols que em juràsseu, penedit,
    de fer ço que jo voldria.

JAUFRE RUEL

PEL MAIG,
QUE EL JORN ÉS TAN LLARGUER

- I Pel maig, que el jorn és tan llarguer,
m'és dolç el cant d'ocells de lluny,
i quan me'n vaig del meu recer,
recorde aquell amor de lluny.
Sóc de tristor i anhels colpit,
tant, que ni el cant ni l'arç florit
estime com l'hivern gelat.
- II Mai més d'amor no gaudiré
sofrint aquest amor de lluny,
car de millor enlloc no en sé,
cap més gentil, ni prop ni lluny.
Cert que és tan ver i tan polit
que en jou⁴ no em dol pas ser junyit
si sóc per ella captivat.

---

3. *deport*: 'diversió, recreació'.

4. *jou*: 'peça de fusta o de ferro, més o menys corbada, amb la qual dos bous, ases, etc., són junyits pel cap o pel coll a l'arada o al carro. En sentit figurat significa allò que subjecta, que priva de llibertat'.

- III Marrit⁵ i alegre partiré
 quan veja aquest amor de lluny,
 però no sé quan el veuré,
 car nostres terres són molt lluny.
 De ports i afraus⁶ tot és cafit⁷
 el llarg camí, i n'he neguit.⁸
 Faça's de Déu la voluntat.
- IV Em vindrà el goig quan cridaré
 per Jesús Déu, l'amor de lluny;
 i si ella vol, m'albergaré
 prop d'ella, bé que sóc de lluny.
 Llavors vindrà el parlar abellit
 i el bon solaç del mot ben dit...
 Amant llunyà, m'hi hauré apropat.
- V Prou sé que Déu m'escolta bé
 per Qui veuré l'amor de lluny;
 mes si l'amor m'escau, potser,
 dos mals em fa, car m'és tan lluny...
 Ah, si allà fos ben acollit,
 de pelegrí amorós vestit
 i pels seus bells ulls contemplat!
- VI Déu, que fa tot el que va i ve,
 i aferma aquest amor de lluny,
 donem poder –coratge n'he–
 per veure el meu amor de lluny,
 en avinent lloc expandit,
 en cambra gran, jardí exquisit,

5. *marrit*: 'estat del qui està abatut per la tristesa, la malenconia'.

6. *afrau* o *frau*: 'congost, vall estreta entre muntanyes, de vores abruptes, excavada per les aigües d'un riu'.

7. *cafit*: 'ple, farcit'.

8. *neguit*: 'inquietud, molèstia, produïda per una forta excitació, una gran impaciència, un desassossec'.

- que em semble tot palau fadat.⁹
- VII Qui em diu sedec,¹⁰ no és mentider.
 Sóc anhelós d'amor de lluny.
 Cap altre envit no em fa plaer
 com de gaudir l'amor de lluny.
 Mes mon padrí m'ho ha interdit,¹¹
 que d'un embruix sóc posseït;
 m'ha fet amant, no pas amat.
- VIII Mes si el que vull m'és interdit,
 siga per sempre maleït
 qui em féu l'embruix de no ser amat!

BERNAT DE VENTADORN

TINC EL COR PLE D'ALEGRIA

- I Tinc el cor ple d'alegria,
 tot se'm transfigura.
 Del glaç m'apar que naixia
 tanta de flor pura!
 Del vent amb la frenesia¹²
 em ve la ventura.
 Cantant, mon cor agracia
 la nova natura.
 I és que té tant d'amor,
 tal joia, tal dolçor,

---

9. *fadat*: 'encisat, encantar'.

10. *sedec*: 'cobejós, envejós'.

11. *interdir*: 'vedar, prohibir'.

12. *frenesia*: 'exaltació o excitació extrema'.

- que fa de la neu, gerdor,¹³
de l'ermot, verdura.
- II Puc anar sens vestidura,
només en camisa.
L'amor em val. No em tortura
cap geliua¹⁴ brisa.
Mes no he de perdre mesura.
Obraré de guisa¹⁵
que la qui amor em procura
no em siga remisa.
Bella, la vostra amor,
em fa molt gran honor.
Me n'enriqueix el favor
més que l'or de Pisa.
- III El meu cor, ansiós, frisa,¹⁶
mes he confiança.
El vostre semblant m'avisa
que deixi recança.¹⁷
Marxar sent que m'encisa,
car he la fermança
que en tornant no és indecisa
la vostra inclinança.
Mon cor és prop d'amor
i l'esperit hi corre,
però el cos sofreix enyor,
car és molt lluny, a França.
- IV Serve¹⁸ la bona esperança

---

13. *gerdor*: 'frescor, verdor'.

14. *geliua*: 'freda com el gel'.

15. *guisa*: 'manera, forma, mode'.

16. *frisa*: 's'impacienta vivament'.

17. *recança*: 'Remordiment, penediment'.

18. *servar*: 'conservar. Guardar intacte allò que hom té quasi el deure de conservar'.

però encara és fada.
 Dintre meu, vacil·lant, dansa,
 com nau a l'onada.
 Del neguit que em fa menjança,¹⁹
 qui en treu l'abrivada?²⁰
 De nit, quina greu migrança,
 sota la flassada!
 Més pena tinc d'amor
 que Tristany, l'amador,
 que sofrí dolor i temor
 per Iseu, l'amada.

V Oh, fos l'oroneta alada
 que vola per l'aire
 i en ser a la vostra teulada,
 us crida, xisclaire!
 Bella dama benamada,
 sóc un gemegaire.
 Moriré d'aital punxada,
 si això dura gaire.
 Dama, per vostra amor,
 unisc les mans i ador!
 Cos gentil, quina dolor
 copsar vostra flaire!

VI Si de vós algú és parlaire,
 quina meravella!
 Car tot el meu cor s'enlaira
 amb tal contarella.
 Si ara jo us faig de cantaire,
 tot se'm renovella,

---

19. *menjança*: 'picor produïda pels polls o altres paràsits semblants (en aquest cas s'aplica en sentit figurat)'.

20. *abrivada*: 'lliurar-se, llançar-se amb impetuositat, amb ardor, a fer alguna cosa'.

mes sols sóc un somicaire²¹
 que l'amor dardella.²²
 Us am de bona amor
 tot jo ferit d'enyor.
 Mos plors han el grat sabor
 D'una pena bella.

- VII Missatger, vés i corr:
 Aixeca un cant sonor
 que conte la gran dolor
 que el meu cor clivella.

QUAN VEIG L'ALOSA²³ ALETEJAR

- I Quan veig l'alosa aletejar
 joiosa al raig matinador,
 com defalleix i es deixa anar,
 que el cor li vessa de dolçor,
 tan gran enveja m'ha copsat
 d'aquell ocell que veig joiós,
 que em meravell que el cor, dardat²⁴
 pel gran desig, no en reste fos.
- II Ai las,²⁵ que poc que sé d'amar,
 tant que me'n creia sabedor!
 Perquè d'amar no em puc estar
 la qui no sap raó d'amor.
 Roba el meu cor, que és furt malvat,
 i el cor del món i el seu, tots dos,

21. *somicaire*: 'ploró'.

22. *dardella*: 'fereix amb dards petits'.

23. *alosa*: 'ocell de camp, de plomatge terrós, abundant als conreus i rostolls, on arriba en grans estols a l'octubre'.

24. *dardat*: 'ferit per un dard'.

25. *ai las*: 'infeliç, desgraciat'.

- i fuig, deixant-me, en soledat,
desigs ardents, cor anhelós.
- III Senyor de mi no só d'ençà
d'aquell instant enfollidor
que em va deixar sos ulls mirar,
mirall plaent de gran claror.
Oh mirall, des que m'hi he guaitat,
m'he mort endintre sospirós,
car endinsant-m'hi, m'hi he ofegat,
així en la font Narcís²⁶ formós.
- IV Dames que em feu desesperar,
ja no em tindreu per defensor,
que si us solia perdonar
ara heu perdut el meu favor.
Veig que cap dama no m'ha aidat²⁷
davant la qui em forneix dolors,
car totes sou en falsedat
iguals a infondre les llangors.²⁸
- V La meua dama advera²⁹ pla
que és dona, cimbell³⁰ traïdor;
oblida el que ha de desitjar
i fa allò que és ofenedor.
Caigut avall, só malfadat³¹
com foll que es llança als xucladors.³²
De massa enlaire que he pujat

26. Conta la mitologia que Narcís era un jove tan bell que, en veure reflectida la seua imatge en les cristal·lines aigües d'una font, es va enamorar d'ell mateix i es va consumir de malenconia enfront d'aquell espill.

27. *aidat*: 'ajudat'.

28. *llangor*: 'estat de decaïment prolongat, físic o moral'.

29. *advera*: 'demostra, dóna proves'.

30. *cimbell*: 'ocell o altra cosa que hom posa al cim d'un pal i que, fent-lo moure, serveix per a atraure els ocells'.

31. *malfadat*: 'malaurat'.

32. *xuclador*: 'cosa que absorbeix o consumeix ràpidament quelcom'.

- ara em fereix un fat³³ irós.
- VI De pietat ja no n'hi ha
 –jo mai no en fui coneixedor–,
 car qui l'hauria de servir³⁴
 no en té pas gens. Qui en té, Senyor?
 Oh, quina estranya crueltat,
 deixar que em mora, dolençós,
 orbat³⁵ de bé i de pietat,
 sense l'ajut d'ella, amorós!
- VII Puix que no em val plorar o pregar
 ni el dret que tinc pel meu dolor,
 i el meu amor és ben en va,
 ja no li faig cap més llaor.
 M'allunye d'ella, ja he finat,
 m'ha mort i marxe malmirros³⁶
 no sé pas on, exiliat
 de sa volença, entre foscors.
- VIII Tristany, si res no us he donat,
 és perquè marxe, corcuitós,³⁷
 d'amor i joia bandejat,
 deixant el cant, a exili ombrós.

33. *fat*: 'divinitat o força desconeguda i ineludible, que, segons els pagans, fixava per endavant la successió i l'enllaç dels esdeveniments'.

34. *servar*: 'guardar, respectar, mantenir'.

35. *orbat*: 'privat, desposseït'.

36. *malmirros*: 'trist, malhumorat, malenconiós, pensarós'.

37. *corcuitós*: 'precipitat, atabalat, esvalotat'.